

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)
SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)
SSN Jerzy Kwaśniewski

w sprawie z wniosku J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października
2007 roku w sprawie ... 503/07,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 lipca 2011 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 18 kwietnia 2011 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Skargą złożoną 24 lutego 2010 r. ubezpieczony J. S. żądał wznowienia postępowania w sprawie, w której z braku niezdolności do pracy odmówiono mu renty, a zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 30 października 2007 r. (sprawa o sygn. ... 503/07). Za podstawę z art. 403 § 2 k.p.c. wskazał wykrycie na podstawie opinii biegłej w kolejnym postępowaniu sądowym o rentę (sprawa o sygn. ... 763/08) nowej okoliczności faktycznej, tj., że przed 17 października 2007 r. posiadał ubytki w sferze intelektu i cierpiał na zespół psychoorganiczny, który znacząco obniżał jego wydolność, a w konsekwencji powodował częściową niezdolność do pracy. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 24 czerwca 2010 r. oddalił

wniosek o przywrócenie terminu do złożenia skargi i z tej przyczyny ją odrzucił (art. 410 § 1 k.p.c.). Sąd Najwyższy postanowieniem z 5 stycznia 2011 r. (III UZ 12/10) uchylił postanowienie o odrzuceniu skargi. W uzasadnieniu wskazał, iż należało ocenić zawinienie ubezpieczonego w niedochowaniu terminu do wniesienia skargi. Sąd Najwyższy nie oceniał natomiast znaczenia podanej w skardze podstawy wznowienia postępowania. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 18 kwietnia 2011 r. odrzucił skargę, gdyż podana okoliczność faktyczna nie spełnia warunków z art. 403 § 2 k.p.c. Zasadniczo bowiem każde postępowanie sądowe o rentę opiera się na dowodzie z opinii biegłych i ten dowód stanowi podstawę ustalenia niezdolności do pracy jako przesłanki renty. Skarżący prowadził dwa postępowania sądowe o rentę z tytułu niezdolności do pracy, tj. w sprawie o sygn. ... 503/07 zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 30 października 2007 r. i w sprawie o sygn. ... 763/08 zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 26 listopada 2009 r. W rezultacie ubezpieczony dowody oraz okoliczności z późniejszego postępowania próbuje przerzucić do postępowania wcześniejszego, wywodząc dla siebie korzyści procesowe w postaci ustaleń odmiennych od dotychczasowych. Jednak w sprawie późniejszej wobec zakreślonego zlecenia biegli „nie mieli kompetencji” do orzekania o stanie zdrowia ubezpieczonego w okresie poprzedzającym wydanie decyzji w pierwszej sprawie (czyli co do niezdolności do pracy przed 17 października 2007 r.), a nawet gdy to uczynili, to wnioski biegłych w tym zakresie nie miały waloru dowodu procesowego, jako przekraczające zakres umocowania sądu. Teza biegłych, że „z wysokim prawdopodobieństwem można przyjąć, że zmiany chorobowe istniały przed 17 października 2007 r.” nie przyznaje temu stwierdzeniu waloru dowodowego, tym bardziej, że ocena biegłych dotyczyła stanu zdrowia psychicznego sprzed bez mała dwóch lat od daty badania i wskazuje jedynie na prawdopodobieństwo określonego nasilenia choroby. Wiążąco i pewnie o stanie zdrowia ubezpieczonego biegli wypowiedzieli się w opinii w pierwszej sprawie i nie stwierdzili niezdolności do pracy. Opinia ta dla Sądu stanowiła podstawę ustalenia braku niezdolności do pracy. Skarżący aktualnie nie może zarzucać tej opinii „niedostatków orzeczniczych” i wskazywać tej okoliczności jako podstawy skargi. Zarzuty takie mogły być formułowane w pierwszej sprawie, co też skarżący czynił. W drugiej sprawie biegli wskazywali tylko na prawdopodobieństwo

istnienia zmian chorobowych przed 17 października 2007 r. Okoliczność ta nie stanowi podstawy wznowienia jako nowy fakt w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. W rezultacie bezprzedmiotowa była kwestia badania terminu złożenia skargi; skoro nie jest oparta na ustawowej podstawie, to nie mogła zostać skutecznie złożona (art. 410 § 1 k.p.c.).

W zażaleniu skarżący zarzucił naruszenie: 1) art. 403 § 2 k.p.c. oraz art. 410 § 1 k.p.c. przez uznanie, że skarga o wznowienie postępowania nie jest oparta na ustawowej podstawie, tj. wykryciu takich okoliczności faktycznych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu; 2) art. 410 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że tylko stuprocentowa pewność o istnieniu okoliczności faktycznej mającej wpływ na treść prawomocnego rozstrzygnięcia powoduje oparcie skargi na ustawowej podstawie; 3) art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 403 § 2 k.p.c. przez przyjęcie, że opinia biegłego psychologa sporządzona w sprawie ... 763/08 nie powoduje wykrycia przez skarżącego okoliczności faktycznej, która mogłaby mieć wpływ na wynik sprawy, a z której nie mógł on skorzystać w poprzednim postępowaniu; 4) art. 410 § 1 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd na posiedzeniu niejawnym oceny merytorycznej zasadności skargi o wznowienie postępowania, a nie ograniczenie się do zbadania podstaw wznowienia jedynie przez stwierdzenie czy skarżący wskazał podstawę wznowienia i czy odpowiada ona jednej z podanych w k.p.c. przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia; 5) art. 410 § 1 k.p.c. przez stwierdzenie, że Sąd najpierw bada, czy skarga oparta jest na ustawowej podstawie (dopuszczalności skargi), a dopiero potem, czy skarga została złożona w terminie; 6) art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. przez niezastosowanie się przez Sąd do wskazań co do dalszego postępowania wyrażonych w uzasadnieniu wyroku (prawidłowo postanowieniu) Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2011 r., III UZ 12/10, a dotyczących obowiązku rozważenia wszystkich aspektów przypadku skarżącego w zakresie jego braku winy w przekroczeniu terminu do wniesienia skargi o wznowienie; 7) art. 108 § 2 k.p.c. oraz art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 6 k.p.c. przez nierozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej zakończonej wyrokiem (prawidłowo postanowieniem) Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2011 r., III UZ 12/10; 8) art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka

i Podstawowych Wolności oraz art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP polegające na pozbawieniu skarżącego prawa do rzetelnego procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

1. Nie został naruszony art. 403 § 2 k.p.c., art. 410 § 1 k.p.c. ani art. 233 § 1 k.p.c. Zasadnie przyjęto, że w skardze nie spełnia się podstawa wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c. Dotyczy wszak „takich okoliczności faktycznych”, które zostały dopiero wykryte i które mogły mieć wpływ na wynik sprawy (czyli zastosowanie prawa materialnego), a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Postępowanie to dotyczyło prawa do renty, którego przedmiotem była ocena czy skarżący jest niezdolny do pracy (art. 12 i art. 13 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS). Oczywiście znaczenie podstawowe miało rozpoznanie medyczne i nie można nie dostrzegać, że w sprawie objętej skargą orzekało kilku biegłych, w tym psychiatra i neurolog. Już wówczas rozpoznano u skarżącego między innymi „zaburzenia nerwicowe u osoby z nieprawidłową osobowością miernie upośledzające funkcjonowanie”. Niezdolność do pracy jako przesłanka renty nie jest jednak prostą funkcją chorób ubezpieczonego (art. 12 i art. 13 ustawy emerytalnej). Gorszy stan zdrowia, który skarżący uznaje za podstawę wznowienia postępowanie nie może być kwalifikowany jako „wykryta okoliczność faktyczna”, którą ma na uwadze przepis art. 403 § 3 k.p.c. Przede wszystkim dlatego, że chodzi w nim o okoliczność faktyczną „z której strona nie mogła skorzystać poprzednim postępowaniu”, zatem o fakty nieznane stronie (a nie o dowody, gdyż te mieszczą się w pojęciu „środków dowodowych” z art. 403 § 2 k.p.c.). Trudno „wykrycie nowych okoliczności faktycznych” odnosić do uprzednich dolegliwości chorobowych własnego organizmu. To, że wcześniej stan zdrowia skarżącego (sprawności psychofizycznej) był gorszy nie jest kwestionowane. Wpływał więc bezpośrednio na zdolność do pracy, zatem wobec przedmiotu sprawy (o rentę z tytułu niezdolności do pracy) nie był pomijany w ustaleniach oraz ocenie medycznej przed organem rentownym i później w sądowym postępowaniu odwoławczym przez biegłych sądowych. Wszak w postępowaniu, którego

skarga dotyczy zwrócono uwagę na stanu zdrowia psychicznego (psychologicznego), choćby z uwagi na poprzednie leczenie i rentę skarżącego. W sprawie opiniowali biegli o specjalnościach odpowiednich do zgłaszanych chorób (dolegliwości). Skarżący kwestionował też opinie medyczne biegłych, stawiał zarzuty i przedstawił dokumentację medyczną, w tym potwierdzającą leczenie u psychiatry. To czy gorszy stan zdrowia powodował niezdolność do pracy wykracza poza obecną oceną, gdyż w podstawie wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c. chodzi o to, czy został wykryty, to znaczy czy nie był stronie w ogóle znany jej stan zdrowia, a tego nie można stwierdzić. Nie nomenklatura choroby, lecz jej objawy i ujemny wpływ na zdolność do pracy decydowały też w sprawie o prawo do renty. Gorszy zatem stan zdrowia, który został rozpoznany medycznie w drugiej sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy a występował już w poprzedniej sprawie o rentę, lecz nie powodował niezdolności do pracy, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c., tj. „wykrycia takiej okoliczności faktycznej, która mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a z której strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu”. Inną kwestią jest to, że nie ujawnił się wówczas z takim nasileniem jak w drugiej sprawie. Wszak w drugiej sprawie nie od początku uznawano, że powoduje niezdolność do pracy. Pierwotna opinia kilku biegłych, w tym psychologa, przed Sądem pierwszej instancji stwierdziła, że skarżący jest zdolny do pracy. Dopiero dowód przeprowadzony przez Sąd Apelacyjny spowodował, że kolejna opinia dawała podstawę do ustalenia niezdolności do pracy. Jednak w tej opinii jest zapis o „powolnym spadku sprawności umysłowych ze zmianami mózgu”. To, że jednocześnie ta opinia podaje, iż „z wysokim prawdopodobieństwem” można przyjąć, że istniał zespół psychoorganiczny już przed 17 października 2007 r. nie stanowi podstawy wznowienia, gdyż jest to opinia, czyli dowód, a na tej podstawie skargi nie oparto (art. 403 § 2 k.p.c.).

Ponadto gorszy stan zdrowia, który istniał przed wydaniem wyroku w sprawie o rentę, nie może być później uznawany za podstawę wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c., gdy nie miał wpływu na wynik sprawy. Gorszy stan zdrowia obiektywnie istniał wcześniej i w postępowaniu rentowym

obejmującym z istoty całościowo ocenę sprawności organizmu nie stwierdzono niezdolności do pracy. Inna opinia w drugiej sprawie stanowi tylko ocenę medyczną uprzedniego stanu zdrowia i jako nowy dowód nie stanowi podstawy wznowienia postępowania. Również teza biegłego z kolejnej sprawy o „niedostatkach orzecznich” w poprzedniej sprawie nie ma znaczenia, gdyż wydaje się, że dotyczy sfery metodycznej orzekania (nie wyjaśnia tych „niedostatków orzecznich”), a nie o tą wszak chodzi w podstawie wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c.

2. Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. przesłanki negatywne skargi, czyli upływ terminu lub nieoparcie jej na ustawowej podstawie są odrębne i równoważne, czyli już tylko niespełnienie jednej powoduje odrzucenie skargi. Tłumaczy to brak naruszenia art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 6 k.p.c., gdyż Sąd Apelacyjny suwerennie mógł oceniać spełnienie innego warunku skargi, niż rozważany przez Sąd Najwyższy w związku z rozpoznaniem poprzedniego zażalenia (postanowienie z 5 stycznia 2011 r., III UZ 12/10).
3. Skład rozpoznający zażalenie przychylił się do stanowiska, że na posiedzeniu niejawnym badaniu podlega nie tylko wskazanie podstawy skargi ale również jej znaczenie, czyli czy miała wpływ na wynik sprawy. Po uchyleniu art. 411 k.p.c. rozwiązanie przyjęte w art. 410 § 1 k.p.c. pozwala na badanie na posiedzeniu niejawnym czy skarga jest oparta na ustawowej podstawie. Nie chodzi tu jednak o jedynie hasłowe określenie podstawy wznowienia. Przepis art. 410 § 1 k.p.c. nawiązuje bezpośrednio do podstawy wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., zatem chodzi w nim nie tylko o wykrycie faktów, ale także o sprawdzenie czy miały wpływ na wynik sprawy. Zatem ocena dopuszczalności skargi obejmuje również badanie czy wskazywana podstawa wznowienia postępowania miała wpływ na wynik sprawy. Nie była konieczna rozprawa w tym względzie, gdyż jak zauważono gorszy stan zdrowia w sprawie objętej skargą podlegał ocenie kilku biegłych o specjalnościach odpowiednich do zgłaszanych dolegliwości. W sprawie o rentę znaczenie miała niezdolność do pracy w rozumieniu prawnym i faktycznym, a ta nie jest prostą funkcją gorszego stanu zdrowia i medycznej kwalifikacji chorób ubezpieczonego.

4. Oceny powyższej nie zmienia zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, gdyż skarżący nie twierdzi, że główne postępowanie objęte skargą było niezgodne z tym przepisem, natomiast z przepisu tego nie wynika, że postępowanie w sprawie prawomocnie zakończonej może być wznawiane z pominięciem określonych w ustawie warunków. Z tego samego względu nie są zasadne zarzuty (ogólne) o naruszeniu art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, gdyż wpierw należałoby stwierdzić, że została naruszona regulacja szczególna ustawy zasadniczej stanowiąca, że postępowanie przed sądami regulują ustawy zwykłe (art. 176 ust. 2).
5. Zarzut naruszenia art. 108 § 2 k.p.c. oraz art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 386 § 6 k.p.c. nie ma znaczenia, gdyż brak orzeczenia o kosztach nie jest podstawą do wzruszenia zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

Z tych motyw orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.